

19.12.2023

Kaupunginmuseon lausunto Mannerheimintie 6 asemakaavamuutoksen oas-vaiheesta

HEL 2023-008993 T 10 03 03

Asemakaavapalvelut on pyytännyt kaupunginmuseon lausuntoa Mannerheimintie 6 tontin asemakaavamuutoksen osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta. Hankkeessa rakennuksen modernit vuonna 1977 suunnitellut korostuskerroksen korvataan kahdella uudella korotuskerroksella ja näiden yläpuolelle sijoittuvalla ullakkokerroksella. Kaupunginmuseo on tutustunut hankkeen viitesuunnitelmaan 22.6.2023 sekä osallistunut hankkeesta käytyyn kaavaneuvotteluun. Kohteesta on valmistunut rakennushistoriallinen selvitys, Trium Arkkitehdit Oy, 10.10.2016. Kaupunginmuseo tarkastelee hanketta rakennus- ja kulttuurihistoriallisten arvojen vaalimisen näkökulmasta.

Rakennushistoriaa

Mannerheimintie 6 tontti on muodostunut kaupungin laajennuttua 1800-luvun alkupuolella nykyisen Mannerheimintien länsipuoleiselle esikaupunkialueelle. Tontin ensimmäinen omistaja oli kirjuri Lampenius vuonna 1826, jolta omistus siirtyi saman tien kauppias Zviloffille, joka rakennutti tontin ensimmäiset rakennukset. Kauppias Zviloff myi tontin kauppias Tabunoville vuonna 1839. 1830-luvulla suurikokoinen tontti oli jaettu nykyisen tontituksen mukaisesti kolmeen osaan Mannerheimintie 4, 6 ja 8 tontteihin. Tabunovin leski Tatjana oli testamentissaan määrännyt tontin myytäväksi venäläiselle kimnaasille, jonka rakennuttama koulu valmistuttuaan tunnettiin Tabunovin kouluna. Kolmikerroksisen koulurakennuksen suunnitteli aikansa merkittävin arkkitehti F.A. Sjöström vuosina 1883-84. Rakennus edustaa uusrenessanssin arkkitehtuuria ja on ilmeeltään palatsimainen. Puhtaaksimuurattua julkisivua aukottavat korkeat kaari-ikkunat, joiden väliin sijoittuu klassinen pilasterijako. Kohteen ominaispiirteet yhdistyvät samanaikaisesti rakennettuun Ateneumin julkisivujäsentelyyn.

Mannerheimintie 6 on käynyt läpi poikkeuksellisen määrän muutosvaiheita. Vuonna 1919 rakennukseen sijoittui Stenmanin taidesalonki, jolloin rakennus sai taidekäyttöä. Rakennukseen sijoittui varhain vuonna 1921 elokuvateatteri, joka hyödynsi kohteen avaria salitiloja katutasossa. Uusi liikejulkisivu katotasoon rakennettiin 1929 jolloin elokuvateatteri muuttui myymälöiksi. Julkisivun klassisen ilmeen suunnitteli arkkitehti Carl Olof Cronstedt. Kiinteistö uudistui vuonna 1936 Uuden Suomen toimitaloksi, jolloin siihen liitettiin uusi eleetön korotuskerros arkkitehti Jalmari Peltosen suunnitelmien mukaan. Rakennuksessa toimi pitkään

19.12.2023

korkeatasoinen, orientalistinen ravintola ”Pagod”, jonka sisustuksen suunnitteli arkkitehti David Frölander-Ulf. Sisustus säilyi pääosin ennallaan samoissa tiloissa toimineissa ravintoloissa aina 1970-luvulle asti.

Pohjakerroksen tilat muuttuivat Uuden Suomen toimitalossa 30-luvulla yleisöpalvelun vastaanottohalliksi. Komeassa sisäänkäyntikerroksen klassisessa hallissa oli kaksivärinen kivilattia, vaaleaksi maalatut seinät ja katto sekä kiiltävät, jalopuiset kiintokalusteet. Kattokerrokseen sijoituivat sanomalehden edustustilat. Ravintolatoiminta jatkui edelleen kolmannessa kerroksessa. Ravintolatiloista alkanut palo tuhosi kuitenkin rakennusta pahoin vuonna 1976.

Tulipalo edellytti laajoja korjaustoimenpiteitä kiinteistössä. Rakennusta korotettiin tässä yhteydessä kahdella kerroksella, jotka korvasivat aiemmin 30-luvulla rakennetun korotuskerroksen. Samalla rakennusta laajennettiin uudella pihasiivellä. Toimenpiteet mahdollistava kaavamuu-
tuos tehtiin vuonna 1978. Alkuperäisen koulurakennuksen julkisivu ja arvokas säilynyt porrashuone suojeltiin samalla asemakaavassa merkinnällä ark. Korotuksen ja laajennuksen suunnitteli arkkitehti Kalle Vartola.

Kalle Vartolan vuonna 1977 suunnittelemaan korotuskerrokseen sijoitui avointa toimitilaa. Toisessa kerroksessa sijaitsi tunnettu ravintola Mikado, jonka tilat uusittiin tässä yhteydessä. Uudisrakennusosaan sijoittui kolme salia käsittävä elokuvateatteri Studio 123. Teatteri oli Helsingin ensimmäisiä monisaliteattereita, edustaen uudenlaista toimintamallia. Studion toiminta päättyi vuonna 1999. Ravintola Mikadon seuraajana viimeksi toiminut DTM sulki meluhaittojen johdosta ovensa vuonna 2020.

Vuoden 1977 korotuskerrokset olivat suhteellisen matalaa tilaa. Vanhan koulurakennuksen kerrokset olivat salitilojen johdosta korkeita, mistä syystä korotuskerrokset olivat matalia yhtenäisen räystäslinjan saavuttamiseksi. Uudet kerrokset rakennettiin julkisivulinjasta porrasteisesti sisäänvedettynä, kulmiltaan viistettyinä, korkeaa kattomuotoa mukaillen. Kaupunkikuvallinen vaikutelma on kahtalainen: toisaalta korotuskerrokset sopeutuvat maltillisesti alkuperäiseen arkkitehtuuriin taustalle vetäytyvien ullakkokerrosten tapaan. Samalla korotuskerrosten kaupunkikuvallisesti näkyvä korkeusasema vetäytyy räystäslinjasta. Sisennettyjen kahden ullakkokerroksen osalta rakennus eroaa siis ympäröivästä kaupunkirakenteesta. Se on ainoa Mannerheimintien itäpuolen historiallisista, ympäristöään matalemmista rakennuksista, jota on nykyaikana korotettu modernein korotusosin, purkamisen sijaan. Kohde erottuu tästä syystä ympäröivästä kaupunkikuvasta. Sen arkkitehtuurissa on pyritty huomioimaan lähtökohtaisesti alkuperäisen arkkitehtuu-

19.12.2023

rin ja kaupunkikuvan vaatimukset, modernin arkkitehtuurin ilmaisun ja materiaalien puitteissa.

Lausunto

Mannerheimintie 6 kohde sijoittuu kaupunkikuvallisesti huomattavan näkyvään sijaintiin Mannerheimintien varrelle, Esplanadien päätänäkymään. Kohteen rakennushistoria on poikkeuksellisen kerrostunut, ja sillä on ollut historiallista merkitystä koulurakennuksen ohella kaupunkikulttuurin tunnettuna tapahtumapaikkana. Rakennuksen arkkitehtuurissa on nykytilanteessa ratkaistu tasapainoisella tavalla historiallisen ja modernin korotusosan suhde, vaikkakin kaupunkikuva on yhtenäisen räystääs- ja katulinjan osalta rikkonainen. Asemakaavamuutoksen viitesuunnitelmassa korvataan rakennuksen kaksi korostuskerrosta uudella rakennusosalla, lisäksi kokonaisuuteen liittyy uusi ullakkokerros katto-terasseineen.

Kaavamuutoksessa tulee turvata vuonna 1884 valmistuneen koulurakennuksen rakennus- ja kulttuurihistoriallinen arvo. Suojeltavia kohteita ovat julkisivun lisäksi pääporrashuone, sekä myös vuonna 1929 muutettu liikekerroksen julkisivu. Uudisrakennusosat tulee hyvin sopeuttaa Mannerheimintien ja Esplanadien arvokkaisiin kaupunkinäkymiin.

Uuden korotuskerroksen osalta tärkeää on pystyä laadukkaasti sopeuttamaan korotus säilyvän rakennuksen julkisivuun ja arkkitehtoniseen identiteettiin. Räystäslinjan on hyvä jatkua eheänä yhtenäisen korttelin rintamassa. Korotusosan kerrosjaon ilmenemiseen tulee muutoksessa kiinnittää huomiota, samoin korkeatasoisiin materiaaleihin ja yksityiskohtiin, jotka kaupunkikuvassa rinnastuvat 1800-luvun lopun uusrenesanssiarkkitehtuuriin. Uuden ullakkokerroksen tulee sijoittua kaupunkikuvassa ullakkorajauksen sisäpuolelle, ehjää räystäslinjaa tukevalla tavalla. Kaupunginmuseo ei puolla sellaisenaan viitesuunnitelmassa esitettyä ratkaisua, vaan osallistuu jatkosuunnittelusta käytäviin neuvotteluihin, yhteistyössä asemakaavapalveluiden kanssa.

Lisätiedot

Mikko Lindqvist, arkkitehti, puhelin: +358 9 310 36972
mikko.lindqvist(a)hel.fi

Sari Saresto
kulttuuriympäristöpäällikkö